

สารบัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑

พร้อมด้วยการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรียงลำดับมาตรา

บทนำ

หมวด ๑ บททั่วไป

ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑	๓๖
การปกครอง มาตรา ๒	๓๖
อำนาจอธิปไตย มาตรา ๓	๓๗
ความคุ้มครองประชาชนชาวไทย มาตรา ๔	๔๐
ข้อขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕	๔๒

หมวด ๒ พระมหากษัตริย์

ฐานะแห่งองค์พระมหากษัตริย์ มาตรา ๖	๔๓
พุทธมามกะและศาสนาอื่น มาตรา ๗	๔๕
จอมทัพไทย มาตรา ๘	๔๕
ฐานันดรศักดิ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มาตรา ๙	๔๗
องคมนตรีและหน้าที่ มาตรา ๑๐	๔๘
การแต่งตั้งและถอดถอน มาตรา ๑๑	๔๙
คุณสมบัติต้องห้ามขององคมนตรี มาตรา ๑๒	๕๑
ถวายสัตย์ปฏิญาณ มาตรา ๑๓	๕๓
การพ้นจากตำแหน่งขององคมนตรี มาตรา ๑๔	๕๕

การแต่งตั้งข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์

มาตรา ๑๕... .. ๕๕

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มาตรา ๑๖... .. ๕๖

การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในกรณีพระมหากษัตริย์

ไม่ได้หรือไม่สามารถแต่งตั้ง มาตรา ๑๗... .. ๕๗

ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

มาตรา ๑๘... .. ๕๘

การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มาตรา ๑๙... .. ๕๙

การสืบราชสมบัติ มาตรา ๒๐... .. ๖๐

การดำเนินการเพื่อการสืบราชสมบัติ มาตรา ๒๑... .. ๖๑

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย .. ๖๔

สิทธิเสรีภาพ มาตรา ๒๒... .. ๖๔

ความเสมอภาค มาตรา ๒๓... .. ๖๕

สิทธิทางการเมือง มาตรา ๒๔... .. ๖๕

เสรีภาพทางศาสนา มาตรา ๒๕... .. ๖๖

ไทยทางอาญา มาตรา ๒๖... .. ๖๗

ข้อสันนิษฐานในคดีอาญา มาตรา ๒๗... .. ๖๘

เสรีภาพในร่างกาย มาตรา ๒๘... .. ๖๙

การช่วยเหลือจากรัฐในคดีอาญา มาตรา ๒๙... .. ๗๐

การรื้อฟื้นคดีอาญา มาตรา ๓๐... .. ๗๑

การเกณฑ์แรงงาน มาตรา ๓๑... .. ๗๒

เสรีภาพในเคหสถาน มาตรา ๓๒... .. ๗๓

สิทธิในทรัพย์สิน มาตรา ๓๓... .. ๗๔

เสรีภาพในการพูด มาตรา ๓๔... .. ๗๕

เสรีภาพในการศึกษาอบรม มาตรา ๓๕	๘๕
เสรีภาพในการชุมนุม มาตรา ๓๖	๘๐
เสรีภาพในการตั้งสมาคมฯ มาตรา ๓๗	๘๑
เสรีภาพในการตั้งพรรคการเมือง มาตรา ๓๘	๘๓
เสรีภาพในการสื่อสาร มาตรา ๓๙	๘๕
เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ มาตรา ๔๐	๘๖
สิทธิในครอบครัว มาตรา ๔๑	๘๗
สิทธิในการร้องทุกข์ มาตรา ๔๒	๘๗
สิทธิในการฟ้องหน่วยราชการ มาตรา ๔๓	๘๘
สิทธิเสรีภาพของข้าราชการ มาตรา ๔๔	๑๐๐
ข้อห้ามการใช้สิทธิเสรีภาพ มาตรา ๔๕	๑๐๓
หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย	๑๐๔
หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๔๖	๑๐๔
หน้าที่ของกันประเทศ มาตรา ๔๗	๑๐๕
หน้าที่รับราชการทหาร มาตรา ๔๘	๑๐๖
หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา ๔๙	๑๐๗
หน้าที่เสียภาษีอากร มาตรา ๕๐	๑๐๘
หน้าที่ช่วยเหลือราชการ มาตรา ๕๑	๑๐๙
หน้าที่รับการศึกษาอบรม มาตรา ๕๒	๑๐๙
หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ	๑๑๓
แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๕๓	๑๑๕
รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ มาตรา ๕๔	๑๑๕
ส่งเสริมสัมพันธไมตรี มาตรา ๕๕	๑๑๖
รักษาเอกราช มาตรา ๕๖	๑๑๗

รักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย มาตรา ๕๗	๑๑๕
จัดระบบราชการ มาตรา ๕๘	๑๑๕
กระบวนการยุติธรรม มาตรา ๕๙	๑๒๐
การศึกษาอบรม มาตรา ๖๐	๑๒๑
สนับสนุนการวิจัย มาตรา ๖๑	๑๒๓
การพัฒนาเยาวชน มาตรา ๖๒	๑๒๓
ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย มาตรา ๖๓	๑๒๔
ส่งเสริมวัฒนธรรม มาตรา ๖๔	๑๒๕
รักษาสภาพแวดล้อม มาตรา ๖๕	๑๒๖
ยกฐานะของบุคคล มาตรา ๖๖	๑๒๗
ส่งเสริมเกษตรกร มาตรา ๖๗	๑๒๘
สนับสนุนเอกชน มาตรา ๖๘	๑๓๐
ประชากร มาตรา ๖๙	๑๓๑
สงเคราะห์ผู้ประสบภัย มาตรา ๗๐	๑๓๒
สนับสนุนการสังคมสงเคราะห์ มาตรา ๗๑	๑๓๒
ส่งเสริมการทำงาน มาตรา ๗๒	๑๓๓
ส่งเสริมการสาธารณสุข มาตรา ๗๓	๑๓๔
หมวด ๖ รัฐสภา	๑๓๕
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	๑๓๕
รัฐสภา มาตรา ๗๔	๑๓๕
ประธานและรองประธานรัฐสภา มาตรา ๗๕	๑๓๕
การตรากฎหมาย มาตรา ๗๖	๑๔๑
ร่าง พ.ร.บ. ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ มาตรา ๗๗	๑๔๒
ร่าง พ.ร.บ. ที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ มาตรา ๗๘	๑๔๓

เงินประจำตำแหน่ง มาตรา ๓๕ ๑๔๔

ข้อห้ามของสมาชิกรัฐสภา มาตรา ๔๐ ๑๔๕

ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพ มาตรา ๔๑... .. ๑๔๖

สภาวินิจฉัยสมาชิกภาพ มาตรา ๔๒ ๑๔๗

ผลการออกจากตำแหน่ง มาตรา ๔๓ ๑๔๘

ส่วนที่ ๒ วุฒิสภา

คุณสมบัติและจำนวนของวุฒิสภา มาตรา ๔๔ ๑๕๑

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง มาตรา ๔๕ ๑๕๓

คุณสมบัติต้องห้าม มาตรา ๔๖ ๑๖๐

การสิ้นสุดสมาชิกภาพ มาตรา ๔๗ ๑๖๒

ตำแหน่งว่าง มาตรา ๔๘ ๑๖๔

ส่วนที่ ๓ สภาผู้แทนราษฎร

จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๔๙ ๑๖๕

การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้ง มาตรา ๕๐ ๑๖๗

การออกเสียงเลือกตั้ง มาตรา ๕๑ ๑๗๘

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มาตรา ๕๒ ๑๘๔

ผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้ง มาตรา ๕๓ ๑๘๘

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา ๕๔ ๑๙๑

การส่งสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้ง มาตรา ๕๕ ๑๙๖

ผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง มาตรา ๕๖ ๒๐๒

ข้อห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๕๗ ๒๐๔

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง มาตรา ๕๘ ๒๐๕

อายุของสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๕๙ ๒๑๐

การเลือกตั้งทั่วไป มาตรา ๑๐๐	๒๑๑
การยุบสภา มาตรา ๑๐๑	๒๑๒
การเริ่มสมาชิกภาพ มาตรา ๑๐๒	๒๑๔
การสิ้นสุดสมาชิกภาพ มาตรา ๑๐๓	๒๑๕
การเลือกตั้งซ่อม มาตรา ๑๐๔	๒๑๖
ผู้นำฝ่ายค้าน มาตรา ๑๐๕	๒๑๗
ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง	๒๑๘
ผู้แทนปวงชนชาวไทย มาตรา ๑๐๖	๒๑๘
การปฎิญาณตน มาตรา ๑๐๗	๒๑๙
แต่งตั้งประธานและรองประธาน มาตรา ๑๐๘	๒๒๐
การดำรงตำแหน่งของประธานและรองประธาน มาตรา ๑๐๙	๒๒๑
อำนาจหน้าที่ประธาน มาตรา ๑๑๐	๒๒๒
ประธานชั่วคราว มาตรา ๑๑๑	๒๒๓
องค์ประชุม มาตรา ๑๑๒	๒๒๔
การลงมติและเสียงขาด มาตรา ๑๑๓	๒๒๕
เอกสิทธิ์ในที่ประชุม มาตรา ๑๑๔	๒๒๖
การเรียกประชุมและสมัยประชุม มาตรา ๑๑๕	๒๒๗
กำหนดเวลาสมัยประชุม มาตรา ๑๑๖	๒๒๘
รัฐพิธีเปิดประชุม มาตรา ๑๑๗	๒๒๘
การประชุมสมัยวิสามัญ มาตรา ๑๑๘	๒๒๙
การขอเปิดประชุมสมัยวิสามัญ มาตรา ๑๑๙	๒๓๐
ข้อยกเว้นพระราชกฤษฎีกา มาตรา ๑๒๐	๒๓๑
การจับกุมสมาชิกในระหว่างสมัยประชุม มาตรา ๑๒๑	๒๓๑
พิจารณาคดีในสมัยประชุม มาตรา ๑๒๒	๒๓๒

การขอให้ปล่อยสมาชิก มาตรา ๑๒๓	๒๔๐
ห้ามประหตุวุฒิสภา มาตรา ๑๒๔	๒๔๑
การเสนอร่าง พ.ร.บ. และร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวด้วยการเงิน มาตรา ๑๒๕	๒๔๒
การเริ่มพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา ๑๒๖	๒๔๓
กำหนดเวลาการพิจารณาของวุฒิสภาและการเสนอร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวด้วยการเงินไปยังวุฒิสภา มาตรา ๑๒๗	๒๔๔
การพิจารณาของวุฒิสภา มาตรา ๑๒๘	๒๕๐
ร่าง พ.ร.บ. ที่ถูกยับยั้ง มาตรา ๑๒๙	๒๕๒
การเสนอร่าง พ.ร.บ. ที่มีหลักการเดียวกัน มาตรา ๑๓๐	๒๕๔
ร่าง พ.ร.บ. หลังสภาสิ้นอายุ มาตรา ๑๓๑	๒๕๕
งบประมาณแผ่นดิน มาตรา ๑๓๒	๒๕๖
การพิจารณาร่าง พ.ร.บ. งบประมาณและการแปรญัตติ มาตรา ๑๓๓	๒๕๗
การจ่ายเงินแผ่นดินในกรณีเร่งด่วน มาตรา ๑๓๔	๒๖๑
ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา ๑๓๕	๒๖๒
การตั้งกระทู้ถาม มาตรา ๑๓๖	๒๖๓
การเปิดอภิปราย มาตรา ๑๓๗	๒๖๔
การประชุมลับ มาตรา ๑๓๘	๒๖๕
ตั้งคณะกรรมการ มาตรา ๑๓๙	๒๗๐
องค์ประชุมกรรมาธิการ มาตรา ๑๔๐	๒๗๔
ตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑	๒๗๕
ตราข้อบังคับการประชุม มาตรา ๑๔๒	๒๗๗
ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	๒๗๘
กรณีที่มีการประชุมร่วมกัน มาตรา ๑๔๓	๒๗๘

ข้อบังคับการประชุมร่วมกันของรัฐสภา มาตรา ๑๔๔	๒๘๓
อัตราส่วนกรมการ มาตรา ๑๔๕	๒๘๕
หมวด ๗ คณะรัฐมนตรี	๒๘๖
แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี มาตรา ๑๔๖	๒๘๖
ถวายสัตย์ปฏิญาณ มาตรา ๑๔๗	๒๘๘
คุณสมบัติของห้ามของรัฐมนตรี มาตรา ๑๔๘	๒๘๙
คุณสมบัติยกเว้นของรัฐมนตรี มาตรา ๑๔๙	๒๙๐
ประชุมสภา มาตรา ๑๕๐	๒๙๕
แถลงนโยบาย มาตรา ๑๕๑	๓๐๐
การรับผิดชอบ มาตรา ๑๕๒	๓๐๒
เปิดอภิปรายทั่วไป มาตรา ๑๕๓	๓๐๔
การพ้นตำแหน่งของคณะรัฐมนตรี มาตรา ๑๕๔	๓๐๕
การสิ้นสุดของรัฐมนตรี มาตรา ๑๕๕	๓๐๖
รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง มาตรา ๑๕๖	๓๐๘
การตราพระราชกำหนด มาตรา ๑๕๗	๓๐๙
พระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากร มาตรา ๑๕๘	๓๑๐
พระราชกฤษฎีกา มาตรา ๑๕๙	๓๑๑
กฎัยการศึก มาตรา ๑๖๐	๓๑๒
ประกาศสงคราม มาตรา ๑๖๑	๓๑๔
หนังสือสัญญาสันติภาพ มาตรา ๑๖๒	๓๑๗
พระราชทานอภัยโทษ มาตรา ๑๖๓	๓๑๘
การถอดถอนฐานันดรศักดิ์ มาตรา ๑๖๔	๓๑๙
การแต่งตั้งและพ้นตำแหน่งข้าราชการระดับสูง มาตรา ๑๖๕	๓๒๐
การบริหารบุคคลของข้าราชการ มาตรา ๑๖๖	๓๒๒

ข้อห้ามของข้าราชการ มาตรา ๑๖๓ ... ๓๒๓

การรับสนองพระบรมราชโองการ มาตรา ๑๖๔ ... ๓๒๔

หมวด ๘ ศาล

อำนาจศาล มาตรา ๑๖๕ ... ๓๒๕

การตั้งศาล มาตรา ๑๖๖ ... ๓๒๖

ข้อห้ามในการตั้งศาล มาตรา ๑๖๗ ... ๓๒๗

การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย มาตรา ๑๖๘ ... ๓๒๘

การพิจารณาพิพากษา มาตรา ๑๖๙ ... ๓๒๙

ข้อห้ามของผู้พิพากษา มาตรา ๑๗๐ ... ๓๓๐

การแต่งตั้งและพ้นตำแหน่งผู้พิพากษา มาตรา ๑๗๑ ... ๓๓๑

ขั้นตอนการแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งของผู้พิพากษา มาตรา ๑๗๒ ... ๓๓๒

ศาลทหาร มาตรา ๑๗๓ ... ๓๓๓

ศาลอื่น มาตรา ๑๗๔ ... ๓๓๔

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มาตรา ๑๗๕ ... ๓๓๕

หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น มาตรา ๑๗๖ ... ๓๓๖

สภาท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ มาตรา ๑๗๗ ... ๓๓๗

สมาชิกสภาท้องถิ่น มาตรา ๑๗๘ ... ๓๓๘

ผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา ๑๗๙ ... ๓๓๙

หมวด ๑๐ ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ ... ๓๔๐

ข้อห้าม มาตรา ๑๘๑ ... ๓๔๑

เงินประจำตำแหน่ง มาตรา ๑๘๖	๓๕๓
แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๗	๓๕๔
การพ้นจากตำแหน่ง มาตรา ๑๘๘	๓๕๕
ตำแหน่งว่าง มาตรา ๑๘๙	๓๕๖
ร่าง พ.ร.บ. ที่ผ่านสภาและร่าง พ.ร.บ. ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐	๓๕๖
กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๑	๓๕๗
คำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒	๓๕๗
วิธีการพิจารณาของตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๓	๓๕๘
หมวด ๑๑ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๓๖๐
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔	๓๖๐
บทเฉพาะกาล	
สถานติบัญญัติที่ทำหน้าที่รัฐสภา มาตรา ๑๙๕	๓๖๕
บทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่สถานติบัญญัติแห่งชาติ มาตรา ๑๙๖	๓๗๑
คณะองคมนตรี มาตรา ๑๙๗	๓๗๑
การดำรงตำแหน่งของคณะรัฐมนตรี และการดำรงตำแหน่งของ ข้าราชการ มาตรา ๑๙๘	๓๗๒
สถานโยบายแห่งชาติ มาตรา ๑๙๙	๓๗๔
คำสั่งนายกรัฐมนตรี มาตรา ๒๐๐	๓๗๕
แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๒๐๑	๓๗๗
กำหนดเวลาเลือกตั้ง มาตรา ๒๐๒	๓๗๘
การประชุมร่วม มาตรา ๒๐๓	๓๗๙
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และบทบัญญัติที่ยกเว้น ในวาระเริ่มแรกที่ใช้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๔	๓๘๖

กำหนดเวลาเฉพาะกาล มาตรา ๒๐๕	๓๘๕
การยกเลิกคำสั่งของนายกรัฐมนตรี มาตรา ๒๐๖	๓๕๐

ภาคผนวก

การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	
พุทธศักราช ๒๕๒๑	๓๕๓

สำหรับเพื่อการศึกษาและการอ้างอิงเท่านั้น
For educational use and reference only